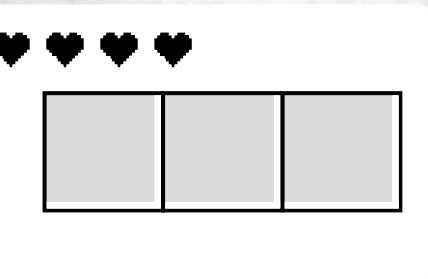

FRELSSESARMEENS POLITISKE INNSPILL
TIL ARBEID MED TIDLIG INNSATS

Å gi rett hjelp til rett tid

– gode vilkår for en god barndom

Helse

					
Hjem	Mat	Fritid	Skole	Klær	Trygghet

Frelsesarmeen vil ha en nullvisjon på antall barn som lever i lavinntektsfamilier

– selv om det på mange måter kan virke uoppnåelig.

«Av og til lurer jeg på hvordan jeg klarer å leve, men jeg skal være sterk. Jeg skal klare det. Jeg var sosialhjelpsmottaker fordi jeg ikke fikk fast jobb uten utdanning. Samtidig har jeg tre barn å forsørge. Jeg ønsket å jobbe i helsesektoren, men fikk bare sporadiske skift. Derfor begynte jeg på et toårig studium for å bli helsefagarbeider. Da mistet jeg sosialtrygden», forteller «Anna».

◀ «Anna» er en av dem som har mottatt hjelp fra Frelsesarmeen i Sarpsborg. Her sammen med Frelsesarmeens ansatt Belinda Irene Andersen.

Innhold

Innledning	6
Barns rettigheter	8
Foreldreveiledning og nettverk	14
Tidlig innsats i barnehage	20
Barn i mottak	26
Bolig – en viktig grunnmur	32
Inntekt og ytelser	38
Fritidsaktiviteter og deltakelse	44
Helhet i hjelpeapparatet	50
Kilder	56

Rett hjelp til rett tid

Ordene på første side kommer fra «Anna», aleneforsørger for tre barn. Hun er en av mange som har oppsøkt Frelsesarmeen (Sarpsborg) for å få hjelp til det aller nødvendigste.

Som student må hun klare seg på 20 prosent arbeid, barnetrygd, et lite barnebidrag, samt lån og stipend fra Lånekassen. Når husleia på tolv tusen og nødvendige regninger som strøm og barnehage er betalt, har hun ofte ingenting igjen. Anna er bestemt på å fullføre studiet. Det koster alt hun har av både penger og krefter. Barnas aktiviteter har hun vært nødt til å kutte ut.

Selv om de aller fleste barn vokser opp med gode levekår i Norge – er det likevel mange familier som Anna, som lever i vedvarende fattigdom. Mange av familiene har i tillegg også andre kompliserte levekårsutfordringer. Dette har stor innvirkning på barnas hverdag på kort

og lang sikt. Her har vi som samfunn et ansvar for å være i forkant og tett på når utfordringene oppstår. Tidlig innsats handler om å sørge for rett hjelp til rett tid, og at hjelpen ikke avbrytes for tidlig – dette er veien å gå for å bryte fattigdomssirkelen.

Det er nå gått 20 år siden FNs barnekonvensjon ble en del av norsk lov. Dette betyr at vi har en forpliktelse når det gjelder å ivareta barns beste i alle beslutninger som berører barn, enten direkte eller indirekte. Men det er arbeid som gjenstår; mange lavinntektsfamilier får ikke den hjelpen og oppfølgingen de trenger her og nå av hjelpeapparatet.

Vi møter barn, ungdom og familier i over 100 lokalsamfunn. Vi møter dem i våre barnehager, barnevernsinstitusjoner, fosterhjem og Home-Startavdelinger. Andre blir vi kjent med via mat-

utdelinger, væresteder, veiledningsprogrammer som «Med håp i bagasjen» og «ALLEMED – Inn i aktivitet» eller i menighetene våre. Vi møter utfordringene ansikt til ansikt, hvor mange av utfordringene ofte er knyttet til bolig, fysisk og psykisk helse, vennskap, sosialt liv, deltakelse på fritidsarenaen eller muligheten til ferieopplevelser.

Barns rettigheter og betydningen av å sikre barn og ungdom en tryggest mulig barndom er en av de aller viktigste innsatsene vi kan gjøre i et samfunn. Vi vet at politikerne våre kjenner på dette ansvaret, men vi etterlyser i større grad de gode løsningene – i hele kjeden fra barnet er i magen og gjennom hele oppveksten.

Vi ser den avgjørende betydningen av at familiene opplever håp og mestring i hverdagen. For å få til dette må vi stadig jakte etter strategier som setter familien i «førersetet», og øke medvirkningen i alle ledd, tilpasset de ulike familienes styrker og utfordringer. Håpsdimensjonen kommer når man jobber med familien i et helhetlig perspektiv, parallelt med de praktiske utfordringene. Vi ser at økt grad av håp og muligheten til å se seg selv på en positiv måte framover i tid er en av de sterkeste driverne for å oppnå større stabilitet og langsiktige løsninger for familien. Her er tillit essensielt, tillit til hjelpesystemet og hvor hjelpesystemet utviser tillit til familiene.

Vi som samfunn må bli enda bedre på å legge til rette for at barn og familier får brukt egne ressurser, og får riktig bistand til å kunne oppnå et stabilt, selvstendig og bærekraftig liv – før utfordringene vokser seg store og gir fastlåste og umulige livssituasjoner. Dette betyr ikke merkostnader, tvert om mener vi, hvor man i et lengre perspektiv sparer både menneskelige og samfunnsøkonomiske kostnader!

Vi har her valgt å løfte stemmene til de vi møter og våre ansatte ute i felten, og takker for at vi får bruke disse stemmene. Med deres egne ord og observasjoner peker de på noen av de mest prekære utfordringene for lavinntektsfamilier. Vi presenterer samtidig våre erfaringer og forslag til løsninger, med vekt på å gi nødvendig hjelp som ivaretar barnet og hele familien ut av den fastlåste situasjonen.

*Wenche Walderhaug
Midjord
Sosialsjef*

*Elin Westby
Herikstad
Assisterende sosialsjef*

Barns rettigheter

Barn har egne rettigheter og behov. Det kreves bedre kartlegging i møte med lavinntektsfamilier som ivaretar barnets og familiens behov.

«Det er krevende å forholde seg til mange ulike hjelpeinstanser og lese offentlige brev. Hverdagen med et barn med sterk autisme går utover de andre barna, og vi ønsket noen som kunne bidra slik at to av jentene kunne begynne på fritidsaktiviteter».

Mor som har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling i Oslo.

«Selv om det rettslige rammeverket som regulerer NAVs arbeid til dels fremhever viktigheten av å identifisere og ivareta barns behov, er Barneombudet av den oppfatning at regelverket ikke sikrer gode nok vurderinger, og at «barneperspektivet i NAV» følgelig forblir et diffust begrep som er vanskelig å anvende i praksis».

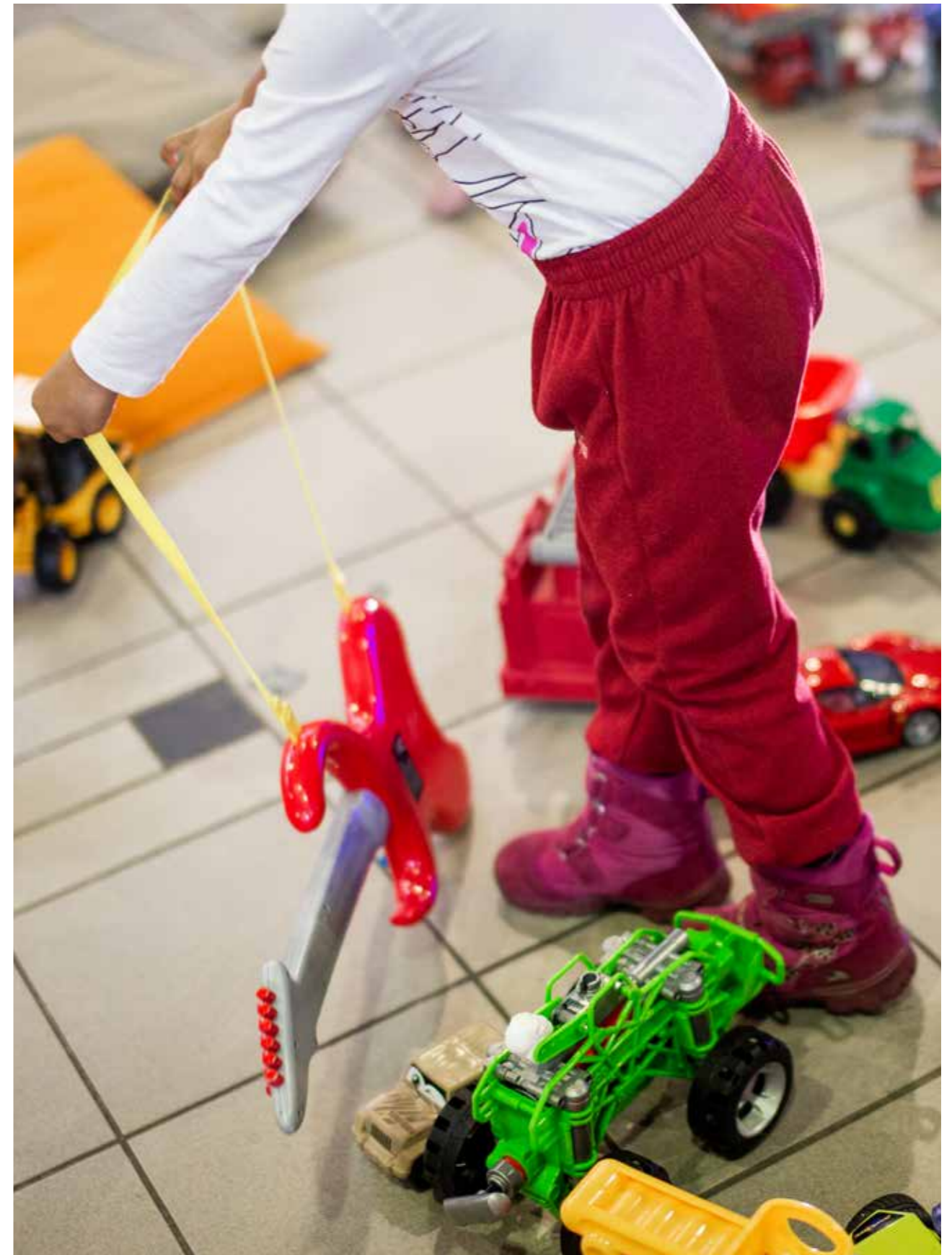
Fra Barneombudets oppfordring til Arbeids- og velferdsdirektoratet om å utarbeide en normativ veileder for hvordan barneperspektivet i NAV skal anvendes i praksis, brev datert 15.02.23. ¹

«Dette har endret livet mitt. Endelig kan jeg sove på nettene og slippe å bekymre meg for sønnen min».

Far som har fått hjelp av Familiebosatt (Stavanger), Frelsesarmeens tilbud som hjelper lavinntektsfamilier inn i trygge boforhold.

«Gjennom å hjelpe en mamma eller pappa i jobb, med ny bolig, i kontakten med det offentlige, med å få større nettverk, mer oversikt over egen økonomi eller forbedret språknivå, skapes det ringvirkninger i en hel familie.»

Rebecca Espevoll, sosialveileder i «Med Håp i Bagasjen» (Drammen), som bistår familier på veien til stabilitet, integrering og arbeid.

FRELSESARMEEN ERFARER:

Frelsesarmeen er svært bekymret for utviklingen vi ser hos barnefamilier som sliter med vedvarende lavinntekt og andre levekårsutfordringer. Dette fører til fastlåste livssituasjoner og vi møter mange av disse familiene i over 100 lokalsamfunn i Norge.

I vårt arbeid ser vi et spenningsfelt mellom insentivet til arbeid og barnas perspektiv. Ofte blir disse to perspektivene fremstilt som motsetninger til hverandre. Insentivene om arbeid er dominerende i forvaltningen og bidrar til at barns rettigheter i NAV er skjøre.

Det er over 20 år siden barnekonvensjonen ble gjeldende i norsk lov, og det gjenstår ytterligere arbeid for å sikre at bestemmelsene i barnekonvensjonen blir fulgt i alle virksomheter, myndigheter og nivåer; **vi ser et klart behov for at**

barns rettigheter blir styrket i politiske vedtak, i forvaltningen og i lokalsamfunnet der barn bor.

Vi mener også at barns rettigheter alltid må bli vurdert som en del av den totale vurderingen av økonomisk sosialhjelp til familier.

Vi ser at de betingelser som familien lever under, er helt avgjørende for barn og voksne. Familien er en enhet og påvirker hverandre på godt og vondt. **Vi etterlyser kraftfulle tiltak som bidrar til at familien har en levestandard som er nødvendig og forsvarlig for både barn og voksne.** Slike livsbetingelser handler blant annet om en tilstrekkelig økonomi og en trygg bolig som base for familielivet. Dette er helt avgjørende både for å forbedre barns levekår og livskvalitet – og motvirke at fattigdom går i arv.

EN VERDIG LEVESTANDARD: Frelsesarmeen møter mange familier som befinner seg i en fastlåst livssituasjon, og hvor familiens utfordringer virker direkte inn på barns levekår og livskvalitet. Det er alvorlig at så mange fortsatt har økonomiske problemer og det er brutalt å se hvordan det rammer barn. Vi møter foreldre som hopper over måltider eller legger seg sultne, så barna skal få nok mat. Ofte er det sammensatte utfordringer som fører til utilstrekkelige levestandarder, og kan være knyttet til for eksempel helse, økonomi og bolig. Vi etterlyser kraftfulle tiltak som bidrar til at familien har en levestandard som er nødvendig og forsvarlig for både barn og voksne.

Det pågår et landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i NAV 2022–2023, hvor NAV-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad blir undersøkt. Helsetilsynets rapport er ennå ikke ferdigstilt, men tilsynsrapportene fra kommunene viser en rekke omfattende og alvorlige avvik. Rapportene bekrefter på mange måter det vi ser i arbeidet med familiene vi møter. ²⁾

Vi mener at barneperspektivet i NAV må styrkes. Frelsesarmeen har i flere år etterlyst en ny bestemmelse om barns beste i sosialtjenesteloven. Å styrke dette barneperspektivet bidrar til at vi får mer leverkårsbevisste vurderinger inn mot familiens selvhjulpenhet, og dermed mulighet for å lykkes bedre med «arbeidslinja».

Vi mener også at det haster å få på plass en ny gjennomgang og vurdering som sikrer at de statlige veiledende satsene for sosialhjelp blir basert på et faglig oppdatert grunnlag som sikrer gode levekår for familier og barn. Når familien mangler grunnleggende trygghetsfaktorer, som for eksempel en forsvarlig bolig – så blir det vanskelig å oppnå bærekraftige løsninger for familien.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- En ny bestemmelse om barns beste i sosialtjenesteloven.
- Statlige veiledende satser for sosialhjelp som legger grunnlag for gode levekår for familier og barn.
- Statsforvalterens tilsyn med kommunens ivaretagelse av barneperspektivet i NAV må styrkes og følges opp i alle tilsyn.

Foreldreveiledning og nettverk

Det trengs satsing på tilbud som gir foreldrehjelp fra barnet er i magen og gjennom barnets oppvekst.

«Jeg har mye mer overskudd nå og det å ha hatt noe å se frem til hver uke, noen andre å snakke med og få avlastning for å få tid til meg og ha noe mer overskudd til barnet etterpå, har gjort en stor forskjell. Jeg kan gå rundt å synge lystig og smile med hele meg».

Mor som har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling i Molde. Barna hennes forteller:

«Mamma smiler mer og er mer glad, blir mindre stresset og mindre sur, det gjør oss mer glad».

«Når vi kan komme til familier allerede mens barnet ligger i magen, møter foreldre på barsel eller kommer hjem til familier de aller første ukene, så ser vi at vi oppnår en høy grad av måloppnåelse. Da er vi med og støper fundamentet som skal til for å hjelpe familien videre».

Home-Start Familie-koordinator ansatt hos Frelsesarmeen, avdeling i Oslo.

«Familiekontakten hjelper meg til å se lysere på tilværelsen. Det er/var ett kaos hjemme og familiekontakten oppmuntrer ved å si for eksempel ting som «bare du får gjort litt så er det bedre enn ingenting». Ved å ha henne her så har det ført til at ting har blitt bedre og det har blitt lysere tider og åpning i tunnelen. Hun har sett hvor behovene har vært og hjulpet meg å få struktur på hverdagen».

Mor med to små barn, far arbeider mye. Familien har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling i Arendal.

«I Introduksjonsprogrammet lærer man blant annet norsk. Men jeg tror alle trenger hjelp til å forstå det norske systemet, det har dere gjort for oss».

Mor som har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling for ukrainske flyktninger.

«Det å falle utenfor samfunnet, ingen familie her, ingen mulighet for å gjøre noe annet om kvelden de siste 4–5 årene på grunn av lite nettverk og hjelp. Mye utfordringer siden det er en helt annen kultur, det er vanskelig å forstå hvordan ting fungerer i Norge og jeg kan dårlig språket. Gutten vår har sterk autisme og det er veldig mye utfordringer i forbindelse med det. Vi har foreløpig ingen annen avlastning enn Home-Start».

Mor med ett barn, far arbeider mye. Familien har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling i Arendal.

«Mange har lite nettverk rundt seg, og når vi snakker om dette på første hjemmebesøk, sier de kanskje at de har noen. Men når vi skal krysse av for hvem som kan komme inn og hjelpe når de virkelig trenger det, så blir ofte svaret «ingen». Dette utløser en sorg og tårer hos familier, for svaret er så brutalt. Jeg synes det er viktig å snakke om at vi tilhører forebyggende enhet, og huske på tidlig innsats».

Home-Start Familie-koordinator ansatt hos Frelsesarmeen, avdeling i Oslo.

FRELSESARMEEN ERFARER:

Frelsesarmeen mener at familier som lever med alvorlig og/eller vedvarende stress ikke har god nok tilgang på tilbud som sørger for ekstra støttespillere eller avlastning i en krevende fase av livet.

Dette gjelder ofte familier som er uten familie/nettverk, som har krevende omsorgsoppgaver og ingen å lene seg på. Mange har behov for besøk i hjemmet, noen å snakke med og få råd/veiledning. Ekstra utfordrende er det dersom man har språkutfordringer eller er ny i landet.

Vi har i dag flere ansatte og frivillige som bidrar med å støtte, avlaste og forebygge kriser hos småbarnsfamilier, gjennom tilbudet Home-Start Familiekontakten. Vi ser at familiekontaktene kan lettere få innpass i familiene, mye på grunn av at tilbudet er basert på et frivillig ønske om hjelp fra familiens side. Foreldre får veiledning og støtte på deres premisser. Vi ser gang på gang den enorme betydningen av «den ene» som ser, lytter, spør og hjelper når familien står i en svært krevende situasjon.

En krevende situasjon kan være så mangt. Det kan være snakk om at forelder eller barnet er kronisk syke. Det kan være en alenemor som er mamma for første gang, som er usikker i foreldrerollen og som har ingen familie å ringe til for å spørre om hjelp. Det kan være snakk om en familie som opplever en traumatisk hendelse eller ulykke, eller noe annet som endrer livssituasjonen drastisk. Uten nær familie eller et nettverk, blir da behovet for nære støttespillere enormt.

Vi mener at det trengs en større satsing på familierettede tiltak som bygger på foreldreveiledning og foreldreopplæring, og som kan være en ekstra støttespiller i svært krevende situasjoner. Forskning viser positive effekter av slike tiltak, og internasjonal forskning indikerer også at slik hjelp gir en samfunnsøkonomisk gevinst.³⁾

Vi mener at det haster å få plass bedre løsninger spesielt med tanke på de aller mest utsatte familiene som har en svært krevende livssituasjon.

TILGJENGELIG OG TETT PÅ: Frelsesarmeen mener at mange familier trenger sin egen «familiekoordinator», en person som er tilgjengelig, tett på, og som også går på regelmessige hjemmebesøk. Dette for å overføre kunnskap og kompetanse til foreldre, og hjelpe med å redusere og forhindre stress i familiene.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- Det offentlige hjelpeapparatet og NAV må kunne tilby hjelp med kort saksbehandlingstid til familier som har komplekse utfordringer, eller som er uten familie/nettverk og har behov for ekstra støtte.
- Hjelpeapparatet må kartlegge utfordringer og arbeide langsiktig ved bruk av koordinatore som avdekker familiens behov individuelt og samlet, og som sørger for rett hjelp til rett tid. Hjelpeapparatet må kunne være fleksibelt nok til å kunne raskt tilpasse familiens behov til enhver tid uten å måtte vente på vedtak som krever lange prosesser. Hjelpen som gis må ikke avbrytes for tidlig.
- Økt samarbeid mellom det offentlige og ideelle, for å kunne bidra til økt bredde i hjelpen som tilbys. Ideelle aktører bør ha større etablert kontakt med NAV og offentlige instanser som helsestasjoner, for å bidra til nødvendig støtte og veiledning til familier allerede fra når barnet er i magen.⁴⁾

Tidlig innsats i barnehage

Barnehager bør i større grad brukes aktivt som en arena for tidlig innsats for levekårsutsatte familier.

«Det var lettere å ta kontakt med familiekonsulenten i ettertid da vi trengte det».

Tilbakemelding fra foreldre som fikk hjemmebesøk av familiekonsulenten før oppstart i Frelsesarmeens barnehage i Oslo, Teisentoppen.

«Barnehagen er en unik arena for tidlig innsats. Her befinner foreldrene allerede seg, de kommer helt inn med støvlene på og med småsøsknene på slep».

Annette Loftsnæs Gilbrant, daglig leder i Frelsesarmeens barnehager.

«I et gammelt ordtak heter det at «det krever en landsby å oppdra er barn». Men jeg møter mange foreldre som kjenner seg veldig alene. «Landsbyen» har blitt så institusjonalisert, digitalisert og effektivisert, at medborgernes ansikter har blitt utydelige. Det er et landskap som for mange er ganske krevende å navigere i. I barnehagen kommer vi imidlertid så «tett på» over tid, at vi blir medborgere med ansikt. Da er det ikke grenser for hva de betror oss eller ber om hjelp til! Men det kan være vanskelig å hjelpe dem videre til rette instans fordi de ikke har tillit til det «ansiktsløse» systemet».

Anette Håland, pedagogisk leder i Teisentoppen barnehage.

«Det kan oppleves som overveldende å sende sitt første barn i barnehagen. Familiekonsulenten tilbyr derfor hjemmebesøk, eller avtaler et møte i barnehagen om foreldrene heller ønsker det. De aller fleste ønsker hjemmebesøk. Det kan oppleves som tryggere for her er foreldrene på sin hjemmebane og et hjemmebesøk kan være en situasjon som oppleves mer likestilt enn et møte på et kontor. I denne samtalen bygges den første relasjonen mellom hjem-barnehage (...) I stillingen som familiekonsulent oppdaget jeg at det er lavere terskel for å ta kontakt for dem som har møtt meg før oppstart».

Gudrun Jansson, familiekonsulent i Teisentoppen barnehage.

«Det var positivt å få besøk fra barnehagen før oppstart, det trygget oss å få svar på alt vi lurte på og gruet oss for».

Tilbakemelding fra foreldre som fikk hjemmebesøk av familiekonsulenten før oppstart i Teisentoppen, Frelsesarmeens barnehage i Oslo.

«For at vi skal styrke barnas mulighet til å bli den beste utgaven av seg selv og få en god fremtid og en trygg og god utvikling, så kan man ikke se barnet isolert. Man må se det i forhold til hvordan barnehagemiljøet er, hvordan vi er, og ikke også minst hvordan familien har det. Hvis foreldrene strever, er bekymret, det er en utfordrende bosituasjon, det er klart det påvirker barna på alle mulige måter, det er så inngripende. Så det å få hjelp til at familier har det godt sammen og har mindre bekymringer og er tryggere som foreldre, altså det har jo alt å si».

Elisabet Bratlie, barnehagestyrer i Teisentoppen barnehage.⁵

FRELSESARMEEN ERFARER:

Vi mener at barnehagen er en av de aller viktigste arenaene for tidlig innsats.

Forskning viser at barnehagedeltagelse viser positive resultater med tanke på barns språkutvikling, skoleresultater, fullføring av videregående og arbeidsinntekt senere i livet – og mye indikerer at sen barnehagestart eller ingen barnehagedeltakelse hindrer sosial mobilitet.⁶ Barnehagedeltakelse er et viktig bidrag for å utjevne sosiale ulikheter. **Vi mener imidlertid at det trengs en økt satsing på den sosialfaglige kompetansen i barnehager.**

I levekårsutsatte områder er andelen barn med særskilte behov betydelig høyere sammenlignet med andre områder.⁷ Dette medfører et stort behov for spesialpedagogisk hjelp, ekstra tilrettelegging og språkstøtte.

Samtidig erfarer vi en foreldregruppe med økende behov for veiledning, støtte og hjelp i foreldrerollen. Jo flere barn som trenger ekstra støtte og hjelp, jo flere foreldre har også behov for ekstra støtte og hjelp.

Barnehagepersonalet er tett på foreldre, de ser ofte helheten og hvilke familier som har ekstra behov. Dette gir et unikt utgangspunkt for samarbeid, tillit og dialog. Vi ser imidlertid at utfordringer ofte oppstår når barnehageansatte har begrenset kompetanse og kapasitet til å følge opp familiene når behovene blir så mange og komplekse. Det er sårbart å ta pedagogene for mye ut av arbeidet med barna for å delta på møter og samtaler for oppfølging av familier.

Vi mener derfor at det trengs en egen fagkompetanse og økt kapasitet i barnehager i levekårsutsatte områder.

Mange foreldre opplever byråkratiet i NAV som vanskelig å forstå. Å ta kontakt med en fremmed i NAV, eller via en hjelpetelefon, kan være en barriere. For familiene er det vanskelig å fortelle om sin situasjon uten å ha et opparbeidet tillitsforhold til saksbehandler, og ekstra vanskelig blir dette i kombinasjon med språkutfordringer. Vi ser også at mange foreldre kan ha følelser knyttet til skam eller frykt for å bli fratatt barna – som igjen gir hindringer for å oppsøke hjelp.⁸

I Frelsesarmeens barnehage Teisentoppen i Alna bydel har vi opprettet et pilotprosjekt og engasjert en familiekonsulent, som tilbyr oppfølging over tid til foreldre («Teisenmodellen»). Familiekonsulenten bidrar med sosialfaglig kompetanse til barnehagepersonalet, veileder foreldre, fanger opp deres behov, og henviser til andre relevante tilbud og tjenester som finnes i offentlig eller ideell regi. Gode relasjoner som har blitt bygget over tid mellom familiekonsulenten og foreldre gjør det enklere å be om hjelp, og foreldre får tilgang på raskere og skreddersydd hjelp. Vi ser at denne type tidlig innsats som støtter foreldre i deres foreldrerolle er helt essensielt for å styrke familiene og deres barns utvikling.⁹

Vi erfarer også utfordringer med at barnehagene i dag har et for strengt lovverk, som fører til at kun barnehagelærere kan regnes som pedagoger. Andre pedagoger, som barnevernspeda-

gog eller spesialpedagog, må ha ytterligere 60 studiepoeng med videreutdanning i barnehagepedagogikk for å kunne regnes som pedagog i barnehagesammenheng (Barnehageloven paragraf 18). Dette hindrer kompetansemangfold i barnehagene.

Svært mange barnehager må årlig søke om dispensasjon for faglig relevante stillinger, noe som fører til ustabil personalgruppe og som igjen påvirker barns trygget (de samme voksne over tid). Dette er spesielt utfordrende i levekårsutsatte områder hvor barn har språkutfordringer/ starter sent i barnehagen. I Oslo starter mange barn med innvandrerbakgrunn sent i barnehagen.¹⁰ Disse barna har ekstra behov for oppfølging og veiledning. **Vi mener at alle barnehagens avdelinger må ha en pedagogisk leder med barnehagelærerutdanning, men at barnevernspedagoger/sosialpedagoger bør kunne regnes inn i pedagognormen.**

Når det gjelder barn med spesialpedagogisk vedtak i Oslo, så er det kommunen som ansetter spesial-/støttepedagoger som bistår barnehagene i arbeidet med disse barna. Ved barnehagestart er det satt av et bestemt antall timer i uka med spesialpedagogisk vedtak, og denne økes gjerne i løpet av året etter hvert som man blir kjent med barnet, samtidig som at andre barn utredes og får nye vedtak. Her erfarer vi utfordringer når antall vedtak og antall timer med spesialpedagogisk vedtak økes – det følger nemlig ikke automatisk med flere ressurser.

Dette fører til nødløsninger som at vikarer blir ansatt, eller at vedtakstimer for barn med særlige behov blir slått sammen. Dette er løsninger som fungerer dårlig i praksis, og som gir redusert kvalitet i barnehagetilbudet – dette gjelder spesielt i enkelte bydeler i Oslo som har høyere andel av levekårsutsatte familier. **Vi mener at barn med vedtak må få samme kvalitet i oppfølgingen uavhengig av hvor de bor.**

Vi erfarer også at det finnes lavinntektsfamilier som ikke har råd til å betale for barnehageplassen, selv om den er subsidiert og man benytter seg av gratis kjernetid. Utfordringen ligger i at de fleste betaler uansett en månedlig egenandel, noe som er utfordrende i seg selv når man har trang økonomi. I tillegg kommer kostpenger, det finnes nemlig ikke moderasjon på kostpengene. **Vi mener at det trengs bedre løsninger utover dagens moderasjonsordninger.**

Det er også verdt å merke seg at regjeringens forslag om reduisering av maksprisen i barnehager ikke gir noen besparelser for familier som har det veldig trangt økonomisk. Vi støtter imidlertid regjeringens forslag da vi ser at dette kan være avgjørende for mange småbarnsfamiliers økonomi – men det trengs altså andre type løsninger som treffer de familier som har aller dårligst økonomi.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- **Økt satsing på tilbud som Teisenmodellen: Styrke barnehagene i levekårsutsatte områder med en egen familiekonsulent, som er en støtteperson primært for foreldre.** Dette vil på en særlig måte styrke tidlig innsats hos barn og familier.
- **Barn med mange vedtakstimer bør være dobbelttallende på samme måte som barn under tre år teller som to.** Dette gjelder spesielt i områder hvor det finnes mange barn med vedtakstimer, og er viktig for å ruste barnehagene til å kunne ivareta alle barns behov på en god og forsvarlig måte.
- **Barnehager må kunne øke kompetansemangfoldet ved å ha anledning til å ansette fagpersonell (for eksempel spesialpedagoger eller barnevernspedagoger) ut fra behov.** Dette for å styrke den faglige bredden, og for å sikre at barnehagepersonell ikke må strekke seg over evne i arbeidet med å dekke både det allmennpedagogiske arbeidet og det spesialpedagogiske arbeidet.
- Kommuner må ha nok midler og ressurser til spesialpedagogisk arbeid: **For å sikre barns behov for oppfølging trenger kommunene/bydelene øremerkede midler og et mer fleksibelt handlingsrom til å kunne ansette mange nok støttepedagoger etter behov.**
- **Regjeringens satsing fra 2022 må opprettholdes (Kunnskapsdepartementet), hvor man har styrket bemanningen i barnehager i områder med integrerings-, språk- og levekårsutfordringer i de store byene, for å bidra til å utjevne sosiale forskjeller.** Tiltaket innebar et øremerket tilskudd for å øke antallet barnehagelærere i de levekårsutsatte områdene.
- **Språkpedagoger er et positivt tiltak for å styrke språkarbeidet i barnehager der hvor utfordringene er spesielt store.**
- **Gratis kjernetid betyr ikke gratis barnehage, dette må endres slik at levekårsutsatte kan i praksis få tilbud om gratis heltidsplass for barna sine.**
- **Vi mener at forslag om automatisk tildeling av barnehageplass kan øke barnehagedeltakelsen, hvor man som foreldre kan legge inn ønskede preferanser eller takke aktivt nei dersom man ikke ønsker barnehageplassen.**¹¹

▲ **TEISENMODELLEN:** Barnehagen er en viktig arena hvor personalet kan bistå familier i en tidlig fase – før utfordringene vokser seg store. Her har Frelsesarmeen testet ut en ny metode, «Teisenmodellen», i form av en familiekonsulentstilling i Teisen-toppen barnehage i Alna bydel, Oslo. Familiekonsulenten er en sosialfaglig ressurs for hele barnehagen, og støtter og veileder familier som har en utfordrende hverdag. Målet er å styrke foreldre i deres omsorgsroller, og også styrke dem med tanke på å finne løsninger til hvordan håndtere utfordringer knyttet til for eksempel helse, manglende nettverk, økonomi eller boligsituasjon.

Barn i mottak

Barn i mottak må få skolegang på lik linje med alle andre barn i Norge.

«Jeg føler at jeg går glipp av så mye når jeg ikke går på skole. Jeg føler at tiden står stille».

Jente (18), på et av våre mottak.

«Sønnen min har ikke noe å stå opp til. Jeg vet ikke hvordan jeg kan hjelpe han».

Mor til 17-åring, på et av våre mottak.

«Mange av ungdommene over grunnskolealder har vært på døra mi og spurt etter skole. De har ingenting å fylle dagen sin med».

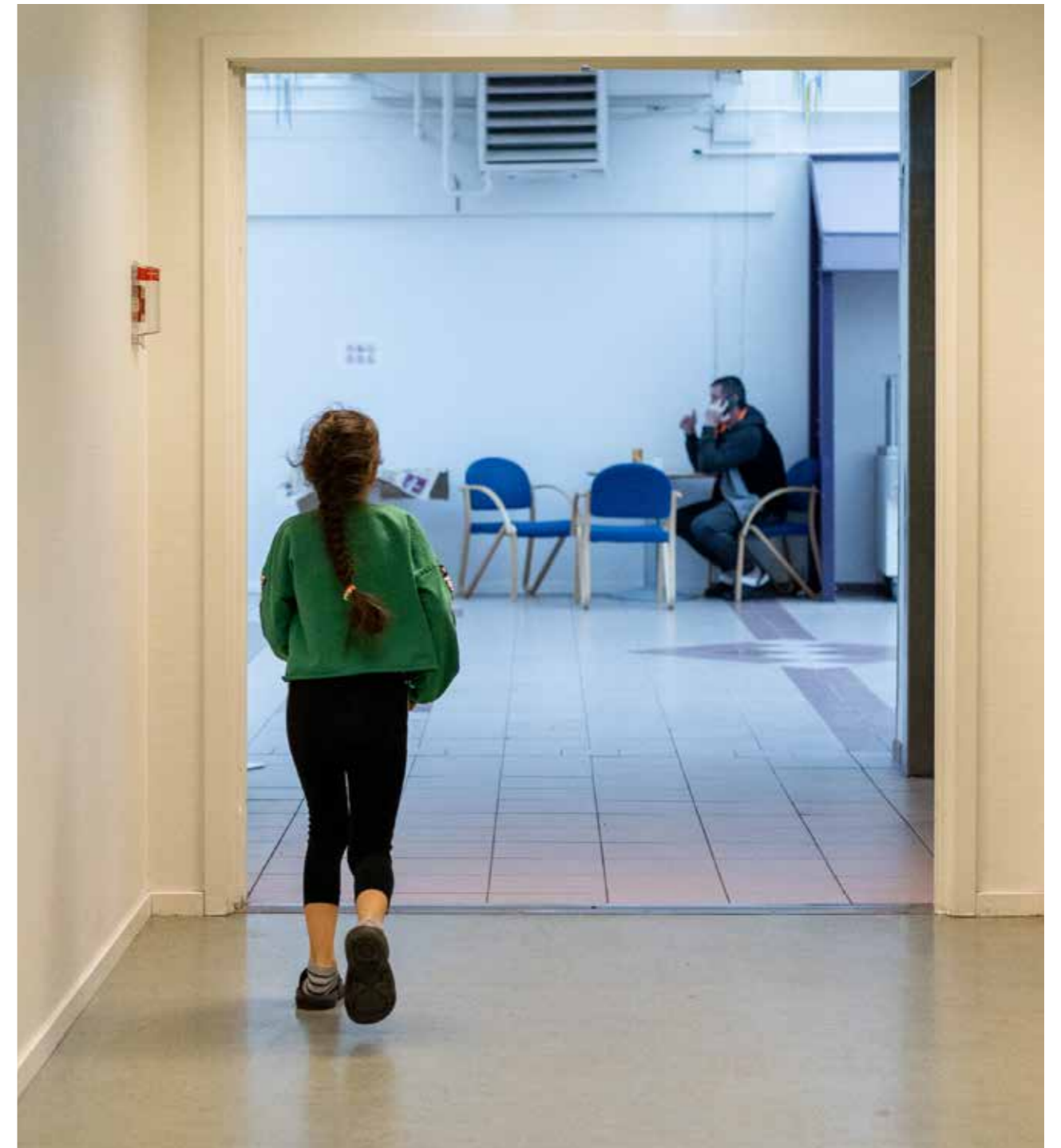
Therese Trygg Hannevik, barnefaglig ansvarlig ved Frelsesarmeens Framnes asylmottak (Moss kommune).

«Jeg vet ikke hva jeg skal fylle dagene med. Jeg sover lenge for å få tiden til å gå fortere».

Jente (16), på et av våre mottak.

«Jeg savner å ha en grunn til å stå opp om morgenen. Og jeg savner å være med venner».

Gutt (17), på et av våre mottak.

▲ SPØR ETTER SKOLETILBUD: De ansatte i Frelsesarmeens Kongsberg akuttmottak svarer på mange spørsmål fra foreldre, og informerer blant annet om hvordan NAV fungerer, hvilke rettigheter de har, og at barn har rett og plikt til å gå på skole fra det året de fyller seks år. Mange flyktinger er ressursterke, og ønsker å gå ut i jobb eller studier så snart som mulig. Tida går med til mye venting. Foreldre er bekymret for at barna ikke kommer raskt nok i gang med skole, og vi ser ungdom som er engstelige for å «henge etter» på skolen. Mange ungdommer spør etter skole, og har ingenting å fylle dagene sine med.

FRELSESARMEEN ERFARER:

Frelsesarmeen drifter flere mottak for flyktninger, både akutt- og ordinært mottak. Vi møter barn og familier som har ulik status, som venter på å få innvilget sin individuelle søknad om å få beskyttelse i Norge, eller som automatisk går inn under en gruppevurdering og kan få kollektiv beskyttelse.

Vi ser at foreldre er svært opptatt av at barna skal komme i gang med en så normal hverdag som mulig under omstendighetene, og her er utdanningstilbud sentralt. Retten til skole gjelder så lenge det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder.

Når det gjelder transittplasser i akuttmottak får ikke barn noe som helst skoletilbud før de kommer i ordinære mottak. Botiden for disse skal i utgangspunktet være kort (3–4 uker), men vi ser at i realiteten varierer dette hvor botiden kan strekke seg ut over flere måneder. Det er for lenge – her etterlyser vi et bedre system.

Mange barn blir boende i mottak en god stund, i perioder på flere måneder eller år. Disse barna bør få gå på skole uavhengig om hva slags type mottak du bor i eller hvor i landet du kommer. I de fleste ordinære mottak får barn rask tilgang på skole, men dette gjelder ikke akuttmottakene. Vi ser også tilfeller hvor kommuner ikke er godt nok rustet til å ta imot alle barn, det handler ofte om mangel på kompetanse og ressurser – det finnes ikke nok folk å ansette. Dette fører til at mange barn blir gående altfor lenge før de kommer i gang med skole.

Spesielt utsatt er barn med særskilte behov, som trenger individuelt tilpasset undervisnings-tilbud. Dette kommer ikke på plass før man har blitt bosatt i en kommune – og enkelte ganger heller ikke da på grunn av at kommunen sliter med å få tak i de ressursene de trenger. Dette mener vi er svært bekymringsverdig.

Vi mener at alle barn, så lenge de oppholder seg i Norge i mottak – skal ha tilbud som dekker deres behov for aktivitet, læring og utvikling på lik linje med andre barn. Dette gjelder alle barn fra første stund de ankommer Norge – om de er en del av en familie, om de venter på asylsøknad eller bosetting, eller om de har ankommet Norge alene.

Ungdommer i alderen 16–18 år som bor i mottak er enda mer utsatt; her mangler tilbud totalt. Det er ikke noe tilbud om videregående skole før de blir bosatt i en kommune. I noen tilfeller kan ungdommer bli boende i mange måneder på mottak. Vi ser fortvilte ungdommer, og flere uttrykker stor bekymring over å «henge etter» i skolesammenheng. Barnekonvensjonen, som slår fast at alle barn har rett til å gå på skole, blir ikke godt nok sikret for disse ungdommene. **Vi mener at alle ungdommer i mottak bør få utdanningstilbud på lik linje med andre barn i Norge.**

Enslige mindreårige er i en svært sårbar situasjon. Mange ankommer med følgepersoner, som ikke er stort eldre enn dem selv – det er snakk om unge voksne på 20–25 år som passer på barn på 12–13 år. En følgeperson er ofte onkel,

fetter eller eldre søsken, men kan i tilfeller være bekjent av foreldrene som påtar seg ansvar for barnet. **Enslige mindreårige og deres følgepersoner er en gruppe som trenger tett og rask oppfølging.** Oppfølgingen er ikke rask nok under dagens praksis, da ordinære mottak først må søke om midler før de kan ansette de nødvendige ressursene. Dette er behovsprøvd, og dermed må dette behovet kartlegges og dokumenteres – som også tar lang tid.

Ordinære mottak er ikke døgnbemannet, og de enslige mindreårige og deres følgepersoner blir overlatt veldig til seg selv og tilfeldighetene. **Det bør være krav om å få plass nødvendige ressurser på kveldstid og i helg i ordinære mottak som følger opp enslige mindreårige og deres følgepersoner** – det er ofte på denne tiden problemer kan oppstå, og det er svært sårbart for disse barna og ungdommene å måtte håndtere utfordringer alene uten støtte og hjelp fra trygge voksenpersoner.

Vi mener også at følgepersonene er såpass unge og utsatte, at de også bør få foreldre-

veiledning som hjelp til å kunne håndtere den tunge oppgaven de har påtatt seg.

Når det gjelder foreldre, går ofte mye av tiden i mottak med til venting. Som asylsøker har du rett og plikt til å delta i norskopplæring og opplæring i samfunnskunnskap. Vi mener at antall norsktimer må økes.

Foreldre som har fått oppholdstillatelse under kollektiv beskyttelse, får opplæring i norsk og tilbud om introduksjonsprogram når de bosettes i en kommune. Utfordringen er at det kan gå opptil flere måneder før en bosetting skjer, og vi ser at mange er mentalt klare for å komme i gang med opplæring allerede i mottak. Deres framtid er ikke like usikker som hos andre ordinære asylsøkere – de vet mer om egen framtid og at de vil få mulighet til å bo og jobbe i Norge. **Vi etterlyser et fast opplæringstilbud som gis til alle i mottak som faller inn under kollektiv beskyttelse.** Dette vil bidra til bedre integrering, foreldre blir bedre rustet til å følge opp barna i deres liv i det norske samfunnet, og man kan komme raskere i gang med jobb.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- Vår erfaring er at barn blir boende lenge på mottak – dette krever at barns rettigheter i mottak må styrkes.
- Barn i grunnskolealder i akuttmottak bør ha et fullverdig tilbud på lik linje med alle barn i Norge – uavhengig av status. Det trengs midler og flere målrettede tiltak som sørger for et høyere minimumskrav til skolegang for disse barna.
- Ungdom over grunnskolealder i mottak må få et bedre tilbud om opplæring og videregående skolegang. Det er fylkeskommunen som har ansvar for undervisningstilbud for ungdom, her må det politisk legges til rette for bedre vilkår og rammer slik at fylkeskommunene kan tilby gode utdanningstilbud for ungdom på mottak.
- Enslige mindreårige og deres følgepersoner må få raskere og tettere oppfølging i ordinære mottak, hvor ressursene også er tilgjengelig på kveldstid og i helger.
- Følgepersoner til enslige mindreårige bør få foreldreveiledning, slik at de får nødvendig støtte og hjelp til å håndtere en omsorgsoppgave som kan være tung å bære i ung alder.
- Barn med særskilte behov i mottak bør være høyt prioritert med tanke på bosetting og tilrettelegging. Her må responstiden være rask, slik at barn med spesielle behov raskest mulig plasseres i en kommune som kan tilby et fullverdig tilbud for barnet og familien.
- Øke antall norsktimer for alle asylsøkere i mottak. Dagens ordning er 175 norsktimer og 50 timer samfunnskunnskap. Antall norsktimer må tilbake til 250 timer.
- Å bli bosatt i en kommune kan være en stor overgang, hvor mange kan oppleve å bli overlatt litt til seg selv. Et forebyggende grep vi har stor tro på, er å få på plass et standardisert opplæringstilbud i akuttmottak til voksne som har kollektiv beskyttelse, hvor deltakerne får kunnskap om Norge, lovverk, kultur og språk. Et slik opplæring før en bosetting vil også kunne avdekke behov som er viktig å følge opp videre av instanser i kommuner.
- Kommunene trenger å bli bedre rustet og i stand til å kunne ta imot flyktninger, det trengs en økning av øremerkede midler. Vi ser at det er spesielt mangel på nøkkelressurser og kompetanse innenfor helse, utdanning og språk.

Bolig – en viktig grunnmur

Levekårsutsatte familier skal ha tilgang til en trygg og varig bolig, og er essensielt for å kunne håndtere andre utfordringer.

«Jeg har sagt ifra så mange ganger, men ingen vil høre på meg».

Mor med ett barn, om mugg i leiligheten som har vært der i flere år. Mor har fått hjelp av Familiebosatt (Oslo), Frelsesarmeens tilbud som hjelper lavinntektsfamilier inn i trygge boforhold.

«Jeg isolerer meg, leiligheten er så dårlig at jeg vil ikke invitere noen hit. For barna mine er det det samme. Hvis jeg blir invitert til noen andre, vil jeg ikke gå, for da må jeg invitere dem tilbake».

Alenemor som har fått hjelp av Familiebosatt i Oslo.

«Nei nei, jeg vil ikke ha bursdag hjemme, da finner de ut av at jeg deler rom med mamma».

Sitat fra et av barna i en familie som har fått hjelp av Frelsesarmeens tilbud Familiebosatt, som hjelper lavinntektsfamilier inn i trygge boforhold.

«Det var ikke trygt for meg og barna og bo hos faren deres. Her føler vi oss veldig trygge og er veldig glade. Vi vil ikke flytte herfra selv om der er langt til guttenes skole».

Alenemor med to gutter, som får hjelp av Grefsen kortidsboliger (Oslo), Frelsesarmeens tilbud til barnefamilier som ofte er i en krisepreget tilstand, og her får de trygghet og nødvendig ro for å finne et stabilt hjem for familien.

«Det jeg ser som ansatt at er utfordringene til familiene jeg møter er mer enn før mangel på bolig. Enten ved at de bor i midlertidig bolig, eller at de snart må flytte på grunn av oppsigelse. Familiene trenger også helhetlig hjelp fra flere instanser, og de trenger hjelp til å navigere seg i alle systemer (NAV, barnevernstjenesten, skole, barnehage, Helsenorge, skatteetaten, UDI osv.). De trenger stort sett hjelp i kontakten med spesielt NAV, både å opprette kontakt, men også underveis. Jeg ser mye språkutfordringer og mangel på systemforståelse, pluss at det ofte blir overveldende med såpass mye å forholde seg til i en krise hvor man mangler bolig eller må flytte».

Ida Sollien, avdelingsleder i Familiebosatt.

«Dette har endret livet mitt. Endelig kan jeg sove på nettene og slippe å bekymre meg for sønnen min».

Far som har fått hjelp av Familiebosatt i Stavanger.

▲ UVERDIGE BOFORHOLD: Bilder som viser eksempler på hva Frelsesarmeen har funnet av uverdige forhold blant lavinntektsfamilier i Oslo, som søppel, uhygieniske forhold ved innflytting, alvorlige mangler/skader og mugg. Vi ser også at familiene ikke har god nok kunnskap om egne rettigheter, og om hvor de kan få hjelp til å hevde sine rettigheter i et leieforhold hvor mangler ikke blir utbedret. Familiebosatt i Oslo, Stavanger og Kristiansand har bistått 90 familier med 214 familiemedlemmer med boligutfordringer i 2023, samt at enda flere familier har fått tilbud om ulike aktiviteter, råd og veiledning.

FRELSESARMEEN ERFARER:

Vi møter mange lavinntektsfamilier som opplever å gå på visning etter visning, og som blir valgt bort til fordel for andre med mer stabil inntekt/livssituasjon. Resultatet er at svært mange ender opp med å bo i de aller dårligste leilighetene i markedet – ofte altfor trangt og med en standard som er totalt uakseptabelt for de fleste av oss. Det er klare sammenhenger mellom lavinntekt og dårlige boforhold for barnefamilier i Norge.¹²

Gjennom våre hjelpetiltak har vi gang på gang sett barnefamilier bo med mugg, fukt, råte, veggdyr, mus og rotter, trekk, manglende brannvarsling og rømningsvei, ikke-tilfredsstillende kjøkken og uhygieniske forhold som sprøyte-spisser og søppel på utsiden, ustabile naboer og nabolag.

Flere av familiene vi møter vet ikke hvem de skal kontakte for å få hjelp, og vet ikke nok om rettighetene sine. Mange lever med vedvarende stress, og blir værende i de dårlige leilighetene. Det er for vanskelig å skaffe seg en ny leilighet, og/eller familiene har ikke god nok kunnskap om rettighetene sine. Vi ser at utfordringer med bolig medfører søvnløse netter og bekymringer som også går ut over barna. Foreldre forteller

oss at dette stresset blir altoppslukende og påvirker hverdagen, de er slitne. Å søke jobb eller håndtere helseutfordringer oppi dette blir nærmest umulig.

Vi ser også at mange leieforhold finansieres via NAV, men NAV har ofte ikke kapasitet til å kontrollere boligens standard. Dette kan medføre at NAV dekker leiekostnader for leiligheter med sikkerhetsmangler og/eller lav kvalitet.

Vi mener det er for liten kontroll av utleieleiligheter, og vi trenger å få på plass en tilsynsordning for å få bukt med useriøse utleiery.

Ingen skal måtte stå i en slik fastlåst situasjon alene, og vi ser at våre tilbud og tiltak bidrar til å gi håp og viktig hjelp til forandring. **En trygg bolig må komme på plass først, dette er grunnmuren i tilværelsen. Deretter kan man jobbe videre med andre utfordringer for å komme seg ut av den fastlåste situasjonen.** Det kan bety nødvendig hjelp til helseutfordringer eller jobbsøking, økonomisk veiledning og rådgivning, eller psykisk helsehjelp.

Les mer om Frelsesarmeens innspill til boligsosialt arbeid: «Å bo verdig» (2023).¹³

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- **Mer og bedre koordinering av tjenester inn mot lavinntektsfamilier/egne koordinatorroller, hvor det offentlige i større grad samarbeider med ideelle aktører.** Dette vil gi et hjelpeapparat som tilbyr enda større bredde i hjelpen som gis opp mot ulike utfordringer samtidig (som helse- og økonomiske utfordringer). Vi mener at et fleksibelt tilbud som ivaretar menneskers helhetlige situasjon, er den eneste bærekraftige måten å hjelpe familier inn i en mer stabil tilværelse. Det må også sikres en raskere avklaring av menneskers ressurser og reelle muligheter for deltakelse i ordinært arbeidsliv. Den midlertidige sosialhjelpen må forbli kortvarig, og familier må sikres bolig og et stabilt inntektsgrunnlag før man kan ta tak i de andre levkårsutfordringene.
- **Det trengs en uavhengig klageinstans som er lett å få kontakt med ved dårlige leieforhold, og som gir hjelp til å sikre leietakernes rettigheter.** Husleietvistutvalget er nå gjort nasjonalt som et landsdekkende tilbud, men de tilbyr en byråkratisk form for hjelp som vi ser er lite tilgjengelig for vår brukergruppe.
- **En tilsynsordning/bedre kontroll av utleieleiligheter, med utvikling av en minimumsstandard for utleieboliger.** Dette burde ha vært på plass spesielt for leiligheter som finansieres via NAV.
- **Grundigere kartlegging av leiemarkedet og tiltak mot diskriminering av barnefamilier med NAV-garanti i utleiemarkedet.**

Inntekt og ytelser

Retten til en tilfredsstillende levestandard må ses i sammenheng med de utfordringer som familien står i.¹⁴

«Jeg er innvandrер, jeg har bodd i Norge i over 20 år og jeg er uføretrygdet. Jeg kom på Frelsesarmeen etter at veilederen min på NAV informerte meg om at jeg kunne få mat der. Jeg var aleneforsørger for fire små barn, og det er tøft økonomisk».

*Hjelpemottaker, intervjuet av Fafo i rapporten «Veldedighet i velferdsstaten».*¹⁶

«I starten var det pinlig, jeg skjemtes og det var vondt, jeg byttet posene fra Frelsesarmeen med Kiwi-poser slik at ungene ikke skulle se at maten var fra Frelsesarmeen».

*Hjelpemottaker, intervjuet av Fafo i rapporten «Veldedighet i velferdsstaten».*¹⁷

«Hvis man er i samme livssituasjon og prater om vansker med økonomien, og andre har samme problemet så er det noe annet enn hvis du er i en setting der treneren av laget er faren til bestevennen til barnet ditt. Det blir vanskeligere, for eksempel hvis en ikke har råd til å betale kontingenten. Det er vanskelig å streve og ha lite råd, spesielt dersom du er i en setting der folk ikke strever og har god råd».

*Ansatt hos et av Frelsesarmeens matutdelingstilbud, intervjuet av Fafo i rapporten «Veldedighet i velferdsstaten».*¹⁸

«I flere år måtte jeg hoppe over måltider på grunn av dårlig råd. Når jeg spiste med ungene, spiste jeg mindre og saktere, så de kunne bli mette først».

*Alenemor som har fått hjelp av Frelsesarmeen i Mo i Rana.*¹⁵

«Fretex jobber på oppdrag fra NAV, og i samarbeid med NAV. NAV henviser folk til oss, så bistår vi dem. I fjor var det 1979 jobbsøkere som var innom Fretex Jobb på en eller annen måte, og som kom videre til noe de ønsket. Absolutt flest fikk jobb, men noen av søkerne fant ut at de ville ta litt mer utdanning først. Det er bare supert, for da har de en plan!».

*Trine Gjermundbo, kommunikasjonsjef i Fretex om tilbud via Fretex Jobb.*²⁰

«Når vi har kartlagt utfordringene, kan vi samordne innsats fra alle relevante tilbud i Frelsesarmeen, i tillegg til å samarbeide med blant annet NAV og kommunen. Vi legger en plan sammen med hver deltaker, med konkrete tiltak uke for uke. Med bred innsats tilpasset hver enkelt kan vi bryte sirkelen av stadig nye kriser (...). Hovedmålet er få den personen ut i full jobb, for dermed å løfte hele familien ut av fattigdom».

*Kristin Stordal, fagleder i Frelsesarmeen, om Frelsesarmeens veiledningsprogram «Med håp i bagasjen».*¹⁹

FRELSESARMEEN ERFARER:

I den siste tiden har kostnadsnivået i Norge økt betraktelig. Frelsesarmeen har opplevd en markant økning i antall familier som oppsøker våre matutdelinger. På oppdrag fra Frelsesarmeen har Fafo undersøkt matutdelingene våre. Deres rapport «Veldedighet i velferdsstaten» (2023) inneholder mye kunnskap om barnefamilier som lever i fattigdom.²¹ Den viser blant annet at over halvparten av husstandene i våre matkøer er barnefamilier. De fleste har barn i førskole- og grunnskolealder.

Å ha for lite penger å leve av tærer på hele familien, og svekker opplevelsen av trygghet og mulighet for sosial mobilitet. En stabil og bærekraftig jobb er den sikreste veien ut av fattigdom, men mange foreldre har en lang vei å gå for å komme varig inn på arbeidsmarkedet.

Vi ser eksempler på at mennesker står i situasjoner hvor de har fått varsel om utkastelse av leieboligen, at regningene har hopet seg opp, noen har brukt kreditt eller private lån som «puster dem i nakken». Vi ser mennesker som har for lave og/eller ustabilitet i kontantytelser, som gjør det vanskelig å planlegge økonomien. Noen foreldre blir «tvunget» til å være hjemmeverende. De har ikke anledning til å delta på skole eller være i en jobb fordi de må passe sine barn. Det er også utfordrende for aleneforsørgere som jobber turnus. Andre kan samtidig ha utfordringer med fysisk eller psykisk helse. Dette er særdeles tyngende problematikk å ha hengende over seg når man samtidig skal ivareta familiemedlemmers behov, mestre hverdagen

og motivere seg selv til å søke jobber. I tillegg er det et stort tabu å ikke mestre privatøkonomien.

Vi mener at det er et behov for å øke nivået, forenkle og styrke forutsigbarheten i kontantytelsene til lavinntektsfamilier. Vi vil ha en nullvisjon på antall barn som lever i lavinntektsfamilier – selv om det på mange måter kan virke uoppnåelig. De familiene som til enhver tid lever i vedvarende lavinntekt må sikres et forsvarlig og mest mulig forutsigbart inntektsgrunnlag som tar høyde for alle reelle kostnader (også i dyrtid) som er nødvendig for at barna i disse familiene kan oppleve tilhørighet, mestring og læring på lik linje med andre barn.

Vi ser også et tydelig behov for et bedre hjelpesystem for å få folk ut i jobb. For å unngå at man stadig havner lenger unna arbeidslivet, må man ta tak i alle utfordringer som familien har samtidig. I langvarige krevende livssituasjoner blir det nærmest umulig å søke jobb eller endre egen livssituasjon uten nødvendig støtte og hjelp. **Vi etterlyser større levekårsbevissthet i tiltak som skal få folk ut i arbeid.**

Vi mener at dagens hjelpeapparat trenger å styrke den tverrfaglige innsatsen og øke samarbeidet mellom offentlige tjenester, ideelle aktører og frivillig sektor. Det er behov for en bedre helhetlig koordinering av all hjelp som gis. Dette vil bidra til rett hjelp til rett tid for lavinntektsfamilier, og hvor hjelpekontakten ikke avbrytes for tidlig. Vi erfarer at et mer fleksibelt tilbud som ivaretar

menneskers helhetlige situasjon er den eneste bærekraftige måten å hjelpe familier inn i en mer stabil tilværelse – og vil være en raskere vei til et selvstendig liv. Jo flere gode og tverrfaglige kontaktpunkter som finnes i lokalsamfunnet, desto flere familier fra målgruppen vil finne den hjelpen de trenger.

Her har Frelsesarmeen høstet mye erfaring gjennom veiledningsprogrammet «Med håp i bagasjen», som ser mennesker og deres familier

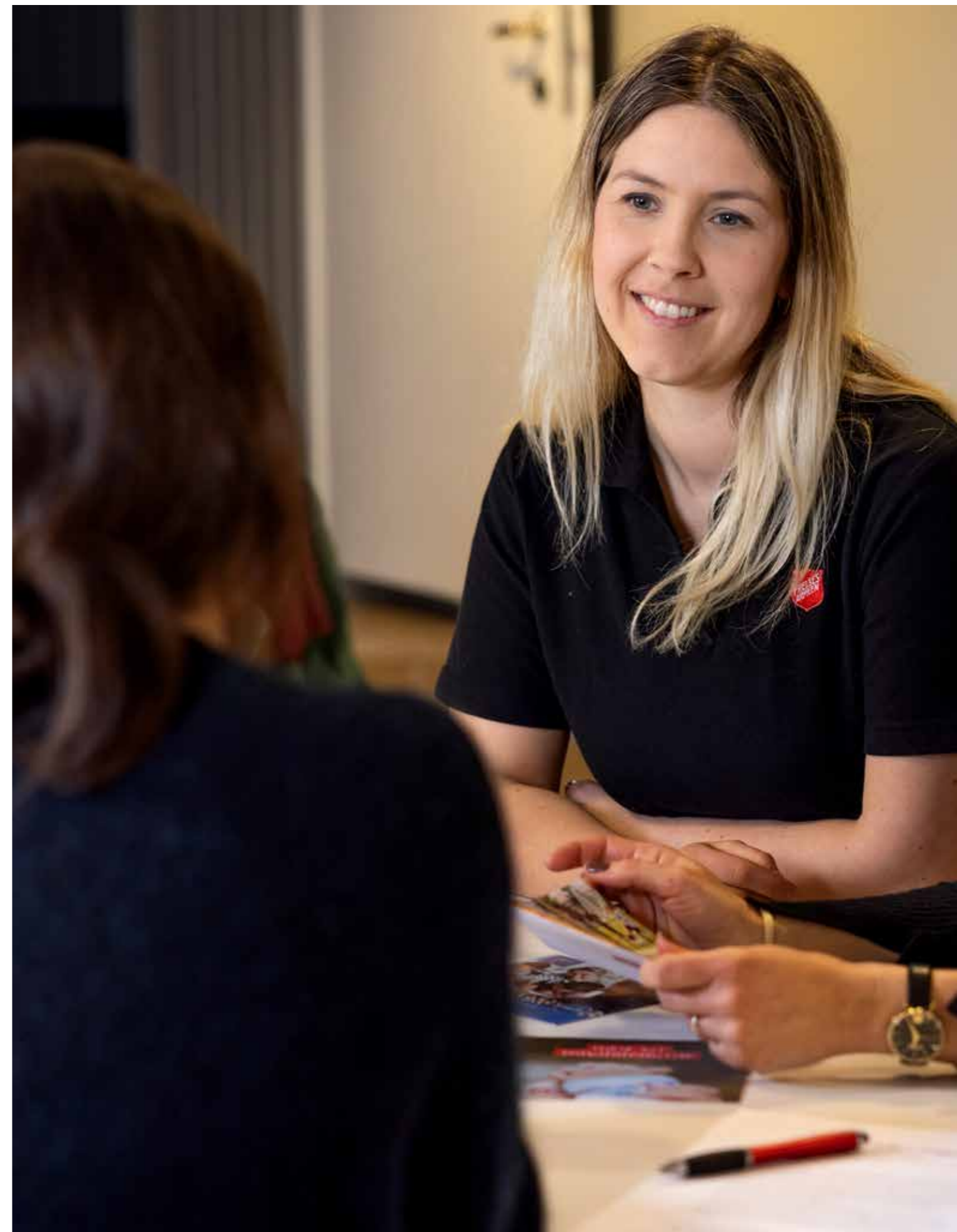
i en helhet, og som gir skreddersydd hjelp på veien til et selvstendig liv ved å nyttiggjøre seg av de tjenester som er tilgjengelig. Deltakernes mål kan være knyttet til jobb, men også sosialt nettverk, fritidsaktiviteter og frivillighet – både for enkeltindivid og hele familien. Svært mange deltakere lykkes og oppnår sine mål, vi ser at metoden bidrar i aller høyeste grad til å formidle folk ut i arbeid og inn i gode liv med en stabil hverdag.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- **Kontantytelser til lavinntektsfamilier må økes, forenkles og bli mer forutsigbart.**
- **En betydelig økning i barnetrygden.**
- **Mer forutsigbar bostøtteordning, hvor det månedlige bostøttebeløpet fastsettes for et halvt år om gangen.**
- **Nivået på botilskudd gjennom bostøtteordningen må økes for å gjenspeile dagens leiemarked i den aktuelle kommunen det søkes om bostøtte.**
- **Satsene for ulike trygdeytelser må økes til et anstendig nivå og indeksreguleres årlig.** Vi mener at utfordringen er størst når det gjelder sosialhjelpen. Her er det utfordringer både på systemnivå og i den enkelte sosialhjelpssak. Hvis vi lykkes her, vil det ha stor betydning for mange barn. Innholdet i livsoppholdsberegningene for sosiale tjenester i NAV må ses på.
- **Det offentlige hjelpeapparatet må i større grad kartlegge familiens behov, og samarbeide med ideelle og frivillige aktører, for å kunne gi rett hjelp til rett tid – og hvor hjelpen ikke avbrytes for tidlig.** I dette arbeidet trengs det økt satsing på tilbud som individuelt støtter foreldre med karriereveiledning og jobbsøking. Slike tilbud må ses i sammenheng med øvrige utfordringer som deltakeren og familien står i, så man arbeider helhetlig med familiene.

HELHETLIG HJELP TIL FAMILIER: Vi etterlyser større levekårsbevissthet i tiltak som skal få folk ut i arbeid. Vårt veiledningsprogram «Med håp i bagasjen» kartlegger deltakere, gir veiledning og utarbeider handlingsplaner med tydelige mål. Oppfølgingen gis av en profesjonell jobbveileder (Fretex Jobb) og en sosialveileder, som ser mennesket i en helhet og utarbeider mål knyttet til enkeltindividet og hele familien. Vi ser at det å ta tak i alle utfordringer familien står i er den mest bærekraftige metoden for å endre egen livssituasjon. .

Fritidsaktiviteter og deltakelse

Alle barn i fattige familier må få reelle muligheter til å delta i fritidsaktiviteter og aktiviteter som forebygger utenforskap.

«Det har vært vanskelig å finne aktiviteter for barnet mitt med autisme. Sist uke var vi på samling med autismedforeningen og vi bowlet. Sønnen min elsket det. Vi koste oss sammen og jeg fikk en ny venn. Denne fritidsaktiviteten var perfekt for oss».

Alenemor til en gutt med autisme, som fikk hjelp via Frelsesarmeens tilbud ALLEMED – Inn i aktivitet (Drammen).

«Jeg er så takknemlig. Endelig kan jeg slippe å skuffe barna mine, nok en gang. Jeg har lovet dem svømmekurs så mange ganger, men jeg har alltid endt med at jeg ikke har råd. Når de kan lære å svømme betyr det så mye for meg, i min kultur er det veldig mange som ikke kan svømme, men jeg ønsker at mine barn skal være trygge i vann».

Alenemor til tre barn, som fikk hjelp via Frelsesarmeens tilbud ALLEMED – Inn i aktivitet (Drammen).

«Jeg er kjempeglad for at vi fikk ferie her, fordi jeg fikk nye venner. Skulle ønske det var mer enn fire dager».

Alvin (7 år). Hans familie er en av mange som har benyttet seg av Frelsesarmeens ferie- og aktivitetstilbud.

«En familie hadde utfordringer med å dekke utgifter til fritidsaktiviteten, og kunne ikke søke NAV om stønad fordi de hadde søkt om familie-gjenforening og måtte være økonomisk selvhjulpne».

Prosjektkoordinator i Frelsesarmeens tilbud ALLEMED – Inn i aktivitet.²³

«Det å få ta med barna til Dyreparken, gir oss en pause fra bekymringene. Dette er medisin. Barna mine betyr alt for meg. Det er så viktig å se at de har det bra, at de smiler og leker, og kan få noen gode barndomsminner».

En far som benyttet seg av Frelsesarmeens ferie- og aktivitetstilbud.²⁴

«Flere av familiene har ulike utfordringer. Ferien gir et pusterom, slik at de kommer seg bort fra hverdagen og bare kan være sammen som familie.

Det er veldig viktig å få disse opplevelsene i gode rammer med trygge mennesker som ser dem, har tid til å prate, og som er med på å heie på barna deres. Jeg så også hvor mye det betydde for de voksne at de fikk bli kjent med de andre på turen og fikk tid til gode samtaler».

Ida Amelie Mayes, Frelsesarmeens korpsleder i Tromsø.²⁵

«Om man får til en «pakkedeal» der man raskt får meldt inn barnet, avklart betaling av kontingent, skaffet utstyret og organisert transporten er mye tilrettelagt for foreldrenes videre involvering. I et par familier med enslige forsørgere har vedkommende maktet å følge opp flere av barna i aktiviteten fordi det praktiske allerede var tilrettelagt gjennom en koordinator».

Prosjektkoordinator i Frelsesarmeens tilbud ALLEMED – Inn i aktivitet.²²

«Når vi startet med e-sporten i 2020, var målet å skape et åpent sted i Groruddalen, en god og trygg arena for ungdom og unge voksne, med fokus på god kultur, vennskap og e-sport-ferdigheter (...) Vi ønsket at Genesis kan hjelpe deltakerne til å oppnå mestring og selvtillit i spillet, men også generelt i hverdagen. At de opplever ansvarsfølelse ved å være en del av et lag som bygger hverandre opp og bidrar til personlig utvikling».

Tonje Ringvold, teamleder i Dynamo og konsulent i FAbU, om Frelsesarmeens e-sporttilbud på Grorud som skaper inkluderende fellesskap for ungdom uavhengig av bakgrunn og tro.²⁶

FRELSESARMEEN ERFARER:

Barnekonvensjonen slår fast at alle barn har rett til hvile, fritid og lek. I 2016 signerte Frelsesarmeen Fritidserklæringen for barn og unge sammen med Regjeringen, KS, Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund, LNU og en rekke andre ideelle organisasjoner. **Partene i Fritidserklæringen er enige i målet om at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre barn.** ²⁷ Et avgjørende spørsmål for å lykkes er: Hva skal til for virkelig å realisere den?

Frelsesarmeen etablerte i 2017 et eget prosjekt, «ALLEMED - Inn i aktivitet», som retter seg mot barn og familier som står lengst unna arenaene for organisert fritidsaktivitet – ofte på grunn av dårlig økonomi eller barrierer knyttet til lav integrering i samfunnet. Prosjektmidlene har vi fått gjennom Bufdir sin nasjonale tilskuddsordning for å inkludere barn og unge. Prosjektet er todelt; den ene delen omhandler å få barn og unge i levekårsutsatte familier inn i aktivitet, den andre delen omhandler å innhente kunnskap om familienes barrierer og hvordan finne løsninger på dette.

Gjennom våre koordinatorene lokalt i flere kommuner får vi kontinuerlig tak i førstehåndskunnskap og erfaringer fra arbeid med målgruppen. Vi ser at det er enkelte hovedbarrierer som går igjen – og som legger hindre for deltakelse i fritidsaktiviteter. ²⁸ Vi oppdaget også at enkelte av hovedbarrierene kan brytes ved hjelp av enkle grep, bare man får gitt rett hjelp til rett tid.

Andre hovedbarrierer bunner i mer sammensatte utfordringer, som helse- og bosituasjon. Vi ser også at mange familier ofte har flere utfordringer samtidig, og det må derfor ytes en samtidig og samordnet innsats for å få barna og foreldre med inn i aktivitet.

Å gi individuell støtte til familier som ikke klarer å få tilgang til aktiviteter og tilbud på egenhånd er hovednøkkelen – vi ser at denne tilnærmingen gir gode resultater. For å få til tett og tilpasset oppfølging er det viktig å få etablert et godt samarbeid med tjenester fra kommunen, som helsesykepleier, helsestasjon, NAV, skoler, ungdomsklubber, ungdomsråd og andre fritidstilbud.

Å gi hjelp som bidrar til økt deltakelse sikrer også at flere barn og unge får tilgang på verdifull læring og utvikling, og ikke minst for følelsen av tilhørighet og muligheten til sosial utvikling. Her er lokale barne- og ungdomsorganisasjoner av stor betydning, både organisert og mer uformelle aktiviteter og tilbud hvor barn og unge kan møtes og oppleve fellesskap – uavhengig av deres sosioøkonomiske status.

Vi ser også et behov for økt satsing på aktiviteter som inkluderer hele familien. Vi møter mange lavinntektsfamilier som må snu på krona, og det å unne seg for eksempel en kinotur kan være vanskelig for mange. Felles middager, kino og andre type utflukter gir familiene viktige pusterom og mulighet til å skape gode opplevelser sammen og styrke familiebandene.

AKTIVITETER FOR HELE FAMILIEN: Felles aktiviteter, middager og utflukter gir mange familier viktige pusterom og mulighet til å skape gode opplevelser sammen, i tillegg til å utvide egne nettverk. Å ha lavterskeltilbud i nærmiljøet som samler familier på tvers av sosioøkonomisk bakgrunn gir økt inkludering og styrker fellesskaps- og tilhørighetsfølelsen.

Vi ser at dette gir økt livskvalitet – og bidrar til økt robusthet i møte med hverdagens utfordringer.

Det samme gjelder for ferieopplevelser. Hvert år deltar totalt 2500 barn og voksne fra hele landet på våre ferietilbud. Felles for disse familiene er at de er i en vanskelig sosial og/eller økonomisk situasjon, og har skjøre nettverk. Skillet mellom de som kan reise på ferie eller få opplevelser som kino og fornøylespark – og de som ikke har råd til dette blir ekstra tydelig

i ferieperiodene. Vi ser at det er sårt for foreldre å kjenne på at de ikke har mulighet til å skape noen unike ferieminner sammen med barna. Når skolen starter opp, erfarer vi at mange barn i lavinntektsfamilier opplever utenforskap, når de andre barna forteller om hva de gjorde i ferien sin. Det er av stor betydning for enhver familie å kunne skape felles gode minner å se tilbake på – og for barna blir det viktige barnomsminner for resten av livet.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- **Alle kommuner bør ha en frivillighets- og/eller fritidskoordinator.** Det er behov for en skreddersydd oppfølging for å overvinne alle de ulike barrierene for deltakelse i organisert aktivitet. Arbeidet må kjennetegnes av foreldreinvolvering og helhetlig oppfølging for at barnas deltakelse skal starte tidlig nok. Frelsesarmeens prosjekt «ALLEMED – Inn i aktivitet» viser at egen «fritidskoordinator» er en uvurderlig lokal brobygger, som skreddersyr oppfølging og støtte tilpasset familienes barrierer, og bidrar til samordnet innsats hos ulike relevante lokale aktører.
- **Vi ser et behov for å styrke tilbudet av familiebaserte/nettverksbyggende aktiviteter for småbarnsfamilier.**
- **Økt satsing på lokale fritidsaktiviteter på grasrotnivå.** Vi trenger flere lavterskeltilbud til barn og unge i kommuner, som inviterer til fellesskap og deltakelse som er inkluderende.
- **Økt satsing på ferietilbud og andre aktiviteter som styrker relasjoner i hele familien for lavinntektsfamilier,** samtidig som at man får møte andre familier og bygge nettverk.

► **BARNDOMSMINNER OG NYE VENNER:** «Å feriere med mamma var noe jeg ikke hadde opplevd før. Det å få komme hit og møte så mange hyggelige mennesker. Alle er godtatt. Til og med mamma og meg og søstrene mine. Det var bare supert». Sitatet er hentet fra en tenåring som har vært med på Frelsesarmeens ferietilbud, og sier noe om betydningen over å ha muligheten til å skape gode minner sammen med familien. Ofte er det økonomi eller mangel på nettverk som gjør at dette er et kjærkomment tilbud. Gjennom hele året arrangerer Frelsesarmeen ferie- og aktivitetstilbud. Tilbudet gis på rundt 30 steder, spredt ut over hele landet. Over 2500 barn og voksne deltar, og rundt 250 ledere, inkludert ungdom i sommerjobb. I tillegg til selve ferieopplevelsen utvider deltakerne nettverket. De får venner og møtes gjerne igjen på et lokalt arrangement senere i løpet av året.

Helhet i hjelpeapparatet

Familieperspektivet må styrkes og innarbeides i hjelpeapparatet – som ser hele familien og alle deres utfordringer samlet.

«Jeg ser familier med utfordringer knyttet til systemforståelse. Det er krevende å skulle etablere seg i et nytt land hvor man ikke forstår systemet, normene eller språket. Flere av familiene sier at det oppleves utfordrende å forstå hvordan systemet i Norge er, og at de har få å spørre før den frivillige kommer inn i bildet. Noen ting oppleves som flaut å spørre om, og det kan ta tid før familiene åpner seg og tør å sette ord på både hva de lurer på og hvilke ting de synes er spesielt vanskelig å forstå med vår kultur. Det er krevende å gå på introduksjonsprogrammet, lære seg et nytt språk og ha fokus på å skulle ut i jobb, samtidig som man skal følge opp flere barn og skape seg et nytt og godt liv i Norge».

Home-Start Familie-koordinator ansatt hos Frelsesarmeen, avdeling Oslo.

«Vi hadde en alenemor på AFP som kom til oss med skikkelig, skikkelig tannverk. Det var såpass alvorlig at vi så det var betent (...). Ho hadde fått beskjed av NAV om å gå til tannlegen for å få et prisoverslag (...). Problemet var at tannlegen kunne ikke gjøre noe, fordi at de måtte vente på at NAV skulle behandle saken, og det kunne ta inntil tre uker. Og det er ikke forsvarlig av oss å sende hjem en mor som skal ta ansvar for tre barn. Ho fikk ikke spise, ikke sove. Hva skal vi gjøre da? (...) selvfølgelig hjelper vi. Vi kan ikke gjøre det veldig ofte, da forsvinner pengene raskt».

Belinda Irene Andersen, ansatt ved Frelsesarmeen korps i Sarpsborg. Sitat fra NRKs program Debatten, 16. februar 2023.³²

«Som enslig mor fra et annet land har det vært veldig viktig for meg å få hjelp til meg og mine barn. For å skape nettverk og forstå landet jeg har kommet til».

Mor som har fått hjelp av Home-Start Familiekontakten, Frelsesarmeens avdeling i Oslo.

«Jeg var sosialhjelpsmottaker fordi jeg ikke fikk fast jobb uten utdanning. Samtidig har jeg tre barn å forsørge. Jeg ønsket å jobbe i helsesektoren, men fikk bare sporadiske skift. Derfor begynte jeg på et toårig studium for å bli helsefagarbeider. Da mistet jeg sosialtrygden. (...) Barna vet jo ikke om situasjonen, men jeg er stresset hele tiden. Det er derfor jeg går på Frelsesarmeen. Jeg må snakke med noen, jeg kan ikke bare sitte hjemme og være engstelig. Når NAV ikke vil hjelpe meg, må jeg be andre om hjelp. (...) Når jeg er ferdig utdannet helsefagarbeider, skal jeg hjelpe andre som virkelig trenger det, som er i den situasjonen jeg er i nå. For jeg vet hvor vanskelig det er».

«Anna», aleneforsørger for tre barn som har fått hjelp av Frelsesarmeen i Sarpsborg.²⁹

«Vi kommer ikke med noen fiks ferdig plan, opplegget tilpasses hver deltaker og familien deres. Poenget er å gi helhetlig, individuelt tilpasset hjelp. Det innebærer mye research, vi hjelper til med å finne tilbud som kan møte den enkeltes behov. Men det er også mange hindre som går igjen, som språk, mangel på sosiale aktiviteter for barn og voksne, og psykiske hindre som at man er utslitt og føler seg ensom. Vi finner ut hva de trenger hjelp til først, og starter der».

Ingfrid Josefine Torstrup Tørresdal, prosjektmedarbeider i «Med Håp i Bagasjen», Bergen.³¹

«Flere som kommer til oss, har i utgangspunktet rett til hjelp fra NAV, men får det ikke. Det kommer an på hvilken saksbehandler de har. Noen prøver å gjøre noe med situasjonen selv, men kan få beskjed fra NAV om at «hvis du skal studere, får du ikke sosialstøtte». (...) Hadde de fått tilstrekkelig hjelp på NAV, hadde de ikke kommet til oss. For dette er en gruppe som virkelig vil gjøre noe med situasjonen sin og har helse til det».

Major Siv Joensen, korpsleder hos Frelsesarmeen i Sarpsborg.³⁰

FRELSESARMEEN ERFARER:

Mange av lavinntektsfamiliene vi møter gjennom våre tiltak og møteplasser har store og kompliserte levekårsutfordringer. De lever med kronisk stress, flere har somatisk/eller psykisk uhelse, dårlig boforhold og ingen nære relasjoner. Vi erfarer at kompleksiteten i situasjonen øker når den blir langvarig.

Mange kommer til Frelsesarmeen fordi de opplever å falle mellom en eller flere av hjelpeapparatets stoler. De vet ikke hvor de ellers skal henvende seg for å få hjelp. Mange har allerede vært i kontakt med NAV, men av ulike årsaker uteblir tilgang til rask og nødvendig hjelp. Under dyrtid oppsøker flere oss, mange for aller første gang.³³

Å ivareta menneskers helhetlige situasjon er den eneste bærekraftige måten å hjelpe familier inn i en mer stabil tilværelse, og vil være en raskere vei til et selvstendig liv. Jo flere gode og tverrfaglige kontaktpunkter som finnes i lokalsamfunnet, desto flere familier i målgruppen vil finne den hjelpen de trenger. Det er mangel på slike fleksible tilbud, og **vi mener at hjelpeapparatet må bli bedre og raskere på å fange opp de mest utsatte i samfunnet vårt – før krisen blir uholdbar.**

Å dele ut akutt nødhjelp som mat og klær er ikke veien å gå for løfte familier ut av en fastlåst livssituasjon. Familiene trenger forutsigbare økonomiske rammer i hverdagen – året rundt. De trenger å få dekket sine grunnleggende behov for mat og et trygt sted å bo, deretter trenger de at hjelpeinstanser bistår på veien mot selvhjelpenhet.

Vi ser at mange mennesker ikke får den bistanden og oppfølgingen de trenger av hjelpeapparatet. Det skorter på tid og tilgjengelighet. Mange opplever byråkratiet som uoversiktlig, og det kan være vanskelig å få kunnskap om egne rettigheter. Vi ser også at mange opplever at de har en mistillit mot seg i utgangspunktet i kontakt med byråkratiet – noe som er svært krevende og energitappende, og vanskeliggjør å finne fram til de gode bærekraftige løsninger for familiene.

Det trengs økt tverrfaglig innsats og systematisk samarbeid mellom offentlige tjenester, ideelle aktører og frivillig sektor. Dette vil gi mer bredde i hjelpen, og et mer fleksibelt hjelpeapparat med kapasitet til å se familien i en helhet. Hjelpeapparatet må legge til rette for å kunne gi mer personlig hjelp og støtte til konkrete utfordringer som bør løses raskt for å komme videre i livet. Det må innarbeides koordineringsroller som kartlegger familiens behov fortløpende, som igjen sørger for at rett hjelp gis til rett tid – og som ikke avbryter hjelpekontakten for tidlig.

Frelsesarmeen har gjennom flere år hatt varianter av slike ulike koordineringsfunksjoner, blant annet gjennom vårt sosialarbeid i våre nærmiljøkirker, og annet arbeid knyttet til tilbud som Home-Start Familiekontakten, bolig- og jobbtiltak, barnehage-tilbud og aktivitets- og ferietilbud. All vår erfaring viser at familiene trenger å bli møtt i et helhetlig perspektiv. Vi har gang på gang sett gode resultater og har utallige konkrete eksempler som viser at tett oppfølging og skreddersydd hjelp er veien å gå for å oppnå bærekraftige resultater.

▲ **KOORDINERINGSROLLER SOM KARTLEGGER FAMILIENS BEHOV:** Frelsesarmeen har i flere år opplevd en kraftig økning av folk som kommer til oss for å få mat på bordet. Vi ser mange familier som befinner seg i en fastlåst livssituasjon, det handler blant annet om dårlig og dyr leiebolig, arbeidsløshet, eller at man er avhengig av en lav offentlig ytelse. Gjennom arbeidet vårt ser vi et tydelig behov for økt tverrfaglig innsats og systematisk samarbeid mellom offentlige tjenester, ideelle aktører og frivillig sektor, med koordineringsroller som kartlegger familiens behov fortløpende, og der man hjelper familiene med å åpne alle låsene som holder dem fanget i fattigdom. Dette vil gi mer bredde i hjelpen, økt personlig støtte og et mer fleksibelt hjelpeapparat med kapasitet til å se hele familien i en helhet.

FRELSESARMEEN ETTERLYSER:

- **Hjelpeapparatet må bli enda raskere til å fange opp de mest utsatte, og tidligst mulig kunne håndtere utfordringer før de vokser seg store.** Det trengs øremerkede midler til forebyggende tiltak i kommunene. Spesielt viktig er det å rette seg mot helsestasjoner og familier allerede i graviditet/spedbarnsfasen.
- **Egne koordinatorene i det offentlige som sørger for mer og bedre koordinering av tjenester i samarbeid med ideelle/frivillige.** Koordinatorene må kartlegge familienes utfordringer, og arbeide systematisk med familiene over tid for å sikre fremgang. Økt samarbeid mellom det offentlige og ideelle/frivillige vil gi et hjelpeapparat med større bredde i hjelpen som gis opp mot ulike utfordringer samtidig – og vil bidra til at familier får riktig hjelp til rett tid.
- Det må en radikal kursendring til hvor forvaltningen øker tilliten til brukerne og familier som trenger tjenestene. En tillit som bygger på en holdning om at familier ønsker å være selvhjulpne. Utgangspunktet må være at de aller fleste ønsker å bidra i samfunnet enten med jobb eller annen samfunnsnyttig innsats. I tillegg må det finnes systemer for å sikre at klienter i NAV ikke utnytter systemet og velferdsordningene.
- Samtidig med økt statlig støtte til forebyggende tiltak, må det også sikres mer likhet i hvordan tiltakene innrettes og hvilken type hjelp som finnes i kommunene våre – slik at hjelpen blir mer lik uavhengig av hvor du bor i landet.³⁴

KILDER

¹ www.barneombudet.no (16.02.23). «Barneombudet ber Arbeids- og velferdsdirektoratet styrke arbeidet med barneperspektivet i NAV», <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/brev-til-myndighetene/barneombudet-ber-arbeids-og-velferdsdirektoratet-styrke-arbeidet-med-barneperspektivet-i-nav>

² www.helsetilsynet.no (2022-2023). «NAV-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad. Landsomfattende tilsyn 2022-2023», <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/sosiale-tjenester/nav-kontorenes-ansvar-ivareta-barns-behov-nar-familien-soker-okomisk-stonad/>

³ Stephen Sirris, Beate Jelstad Løvaas, Astrid Flacké, Benedicte Kivle, Asbjørn Kaasa, Leiv Opstad, Memory Jayne Tembo Pankuku og Tor Slettebø. (2020, side 13 og 56). «Å ha noen er den store forskjellen. Evaluering av Home-Start Familiekontakten» (VID Rapport 2020/8). VID vitenskapelige høyskole. <https://homestartnorge.no/wp-content/uploads/2020/10/2020-A-ha-noen-er-den-store-forskjellen.-Evaluering-av-HSF-2020.pdf>

⁴ Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023, side 148). «Like muligheter i oppveksten». https://www.regjeringen.no/contentassets/bb45eed3479549719fb-14c78eba35bd4/strategi-mot-barnefattigdom_web.pdf

⁵ Støvne, Marie (2023, side 59). «En kvalitativ studie om betydningen av å innføre sosialfaglig tenkning i barnehagen, i form av en familiekonsulent». Masteroppgave i sosialt arbeid. VID vitenskapelige høyskole, Oslo.

⁶ Barne- og familiedepartementet. Ekspertgruppe om Barn i fattige familier (2023, side 111 og 182). «En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier». <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/en-ny-barndom-for-livet/id3000835/>

⁷ Barne- og familiedepartementet. Ekspertgruppe om Barn i fattige familier (2023, side 177). «En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier». <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/en-ny-barndom-for-livet/id3000835/>

⁸ Støvne, Marie (2023, side 75 og 85-86). «En kvalitativ studie om betydningen av å innføre sosialfaglig tenkning i barnehagen, i form av en familiekonsulent». Masteroppgave i sosialt arbeid. VID vitenskapelige høyskole, Oslo.

⁹ Støvne, Marie (2023, side 73 og 86). «En kvalitativ studie om betydningen av å innføre sosialfaglig tenkning i barnehagen, i form av en familiekonsulent». Masteroppgave i sosialt arbeid. VID vitenskapelige høyskole, Oslo.

¹⁰ Barne- og familiedepartementet. Ekspertgruppe om Barn i fattige familier (2023, side 62-63). «En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier». <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/en-ny-barndom-for-livet/id3000835/>

¹¹ Barne- og familiedepartementet. Ekspertgruppe om Barn i fattige familier (2023, side 252). «*En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier*». <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/en-ny-barndom-for-livet/id3000835/>

¹² Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020-2023, side 199-200). «*Like muligheter i oppveksten*». https://www.regjeringen.no/contentassets/bb45eed3479549719fb-14c78eba35bd4/strategi-mot-barnefattigdom_web.pdf

¹³ Frelsesarmeen (2023). «*Å bo verdig*». Frelsesarmeens innspill til boligsosialt arbeid. <https://frelsesarmeen.no/aktuelt/frelsesarmeens-boligsosiale-melding>

¹⁴ FNs verdenserklæring om menneskerettigheter. Artikkel 25, punkt 1. <https://fn.no/avtaler/menneskerettigheter/fns-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>

¹⁵ Matland Nevstad, Gro (26.01.24). «*Ga fattigdommen to nye ansikt*». Frelsesarmeen.no. <https://frelsesarmeen.no/aktuelt/ga-fattigdommen-to-nye-ansikt>

¹⁶ Tone Fløtten, Gunhild Frisell og Inger Lise Skog Hansen. (2023, side 42). «*Veldedighet i velferdsstaten. Hvem trenger hjelp til livsopphold fra de frivillige organisasjonene?*». (2023:09). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/veldedighet-i-velferdsstaten>

¹⁷ Tone Fløtten, Gunhild Frisell og Inger Lise Skog Hansen. (2023, side 48). «*Veldedighet i velferdsstaten. Hvem trenger hjelp til livsopphold fra de frivillige organisasjonene?*». (2023:09). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/veldedighet-i-velferdsstaten>

¹⁸ Tone Fløtten, Gunhild Frisell og Inger Lise Skog Hansen. (2023, side 49). «*Veldedighet i velferdsstaten. Hvem trenger hjelp til livsopphold fra de frivillige organisasjonene?*». (2023:09). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/veldedighet-i-velferdsstaten>

¹⁹ Stine Frimann (17.06.2020). «*Tenner håp*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/tenner-hap>

²⁰ Emmaline Sophie Hekneby (06.09.23). «*Fretex Jobb leter etter en jobbmatch som varer*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/fretex-jobb-leter-etter-en-jobbmatch-som-varer>

²¹ Tone Fløtten, Gunhild Frisell og Inger Lise Skog Hansen. (2023). «*Veldedighet i velferdsstaten. Hvem trenger hjelp til livsopphold fra de frivillige organisasjonene?*». (2023:09). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/veldedighet-i-velferdsstaten>

²² Jonatan Hansen Lønnegreen (2021, side 12). «*Erfaringer fra et inkluderingsarbeid på fritidsarenaen. ALLEMED – Inn i aktivitet. 2017-2021*». Frelsesarmeen. www.frelsesarmeen.no/forskning-rapporter-oppgaver

²³ Jonatan Hansen Lønnegreen (2021, side 13). «*Erfaringer fra et inkluderingsarbeid på fritidsarenaen. ALLEMED – Inn i aktivitet. 2017-2021*». Frelsesarmeen. www.frelsesarmeen.no/forskning-rapporter-oppgaver

²⁴ Emmaline Sophie Hekneby (07.03.22). «*Drømmeferie i Dyreparken*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/drom-meferie-i-dyreparken-1>

²⁵ Randi Bjelland (08.03.22). «*Moro i byen, gøy på landet*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/fantastiske-feriedager-med-frelsesarmeen-moro-i-byen-goy-pa-landet>

²⁶ Emmaline Sophie Hekneby (15.01.22). «*The promised LAN*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/the-promised-lan>

²⁷ Fritidserklæringen, Oslo, 11.08.22. https://www.regjeringen.no/contentassets/547fc860cfc1403d97e842a61024dc48/fritidserklæringen_2022_uu.pdf

²⁸ Jonatan Hansen Lønnegreen (2021). «*Erfaringer fra et inkluderingsarbeid på fritidsarenaen. ALLEMED – Inn i aktivitet. 2017-2021*». Frelsesarmeen. www.frelsesarmeen.no/forskning-rapporter-oppgaver

^{29, 30} Randi Bjelland (15.05.23). «*Veien ut av fattigdom*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/veien-ut-av-fattigdom>

³¹ Stine Frimann (15.06.22). «*Med kurs for en bedre hverdag*». Krigsropet. <https://frelsesarmeen.no/krigsropet/med-kurs-for-en-bedre-hverdag>

³² NRK TV, Debatten (16.02.23). «*NAV sender folk til matkø hos Frelsesarmeen*». <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202302/NNFA51021623>

³³ Tone Fløtten, Gunhild Frisell og Inger Lise Skog Hansen. (2023, side 6). «*Veldedighet i velferdsstaten. Hvem trenger hjelp til livsopphold fra de frivillige organisasjonene?*». (2023:09). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/veldedighet-i-velferdsstaten>

³⁴ Riksrevisjonen sine gjennomganger av tjenestetilbudet viser eksempler på ulik tilgang på helsetjenester i kommuner, for eksempel: <https://erfaringskompetanse.no/nyheter/riksrevisjonen-med-kritikk-av-de-psykiske-helsetjenestene/>

Ytterligere kildehenvisninger:

Tone Fløtten, Inger Lise Skog Hansen, Gunhild Astrid Frisell og Mads Thau (2023). «*Mathjelp på dugnad. En undersøkelse av det norske matutdelingstilbudet*». (2023:29). Fafo. <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/forskningsrapporter-og-evalueringer-finansiert-av-nav/sosiale-tjenester-rapportarkiv/mathjelp-pa-dugnad>

Ungdom og Fritids innspill til handlingsplan for deltakelse, Oslo desember 2023. <https://www.regjeringen.no/contentassets/10d850b9b27d48c-19c327474db0be0cc/ungdom-og-fritid.pdf>

Line Gjermshusengen (23.06.21). «*Redusert kommunalt fritidstilbud i 2020*». SSB. <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/kultur/statistikk/kulturtilbod/artikler/reduert-kommunalt-fritidstilbud-i-2020>

Kommunikasjonsfaglig bistand

Lis Homdal,
Frelsesarmeens kommunikasjonsavdeling

Foto

Mette Randem,
Frelsesarmeens kommunikasjonsavdeling
Kristianne Marøy
Forasidefoto: Annie Spratt / Unsplash,
Larisa Zorina / iStock, zoom-zoom / iStock

Design

Karianne Elmholt Tønnessen,
Frelsesarmeens kommunikasjonsavdeling

Skann koden og last ned våre politiske
innspill til arbeid med tidlig innsats